Оливера Недељковић

ПРИЧИНО ДЕТЕ

Библиотека МАЛИ ЧЕКИЋ

Уредник
Марија Кркач

Графичка опрема
и решење корица
Нела Таталовић

Текст © Оливера Недељковић
Илустрације © Горан Новаков
За ово издање © Издавачки студио ЧЕКИЋ, Београд 2013.

Оливера Недељковић

ПРИЧИНО ДЕТЕ

Илустровао
Горан Новаков

ЧЕКИЋ

КО ЈЕ, ЗАПРАВО, ТО ПРИЧИНО ДЕТЕ?

– Зар не знате? Од свега на свету, највише волим приче. И приче воле мене – каже Јеврем. – Дакле, то причино дете сам ја.

Ако неко упита: – А ко је уопште тај Јеврем? – он ће се направити да ово питање не чује и брзо ће шмугнути у неку причу. То му је лакше него да одговара на питања на која други знају бољи одговор.

– Јеврем? То је дечак који воли да пева а да га нико не чује. Ту вештину научио је од мене. И то је довољно да се о њему причају приче – рекла је корњачица из његовог акваријума и махнула перајима.

– А, то је онај буцмастих обрашчића који ме стално витла за реп! То је тек за причу! – протегла се пругаста мачка Љубица.

– Јеврем је мој најбољи друг, и тачка! Ту се завршава свака прича – залајао би пас на чијој кућици је црвеном кредом написано ШАПЖО.

– И мој... – једва чујно би казао Стефан. – Он зна све о диносаурусима, али му ја помажем да се обуче после часова. Прво му обучем јакну, па шал, па рукавице, треба ту увући сваки прст на одређено место. Капу стави сам. Некад је окрене наопако, али нема везе... Не може свако да буде стручњак за све. А и четворке су добре оцене, у то сам убедио чак и Јевремовог тату. И о томе може да се исприча прича – додаје шапатом.

– Јеврем је... па, Јеврем је Јеврем. И мислим да знам кога воли највише... А ту су речи сувишне – додаје Милица и румен јој лако обоји образе.

– Јеврем је дечак који највише воли филмове. Толико их воли да на сваком диску који одгледа остави отиске прстију. Можда ће по тој причи једном бити снимљено ремек-дело – озбиљно је додао течо.

– А ја мислим да од филмова више воли сир и ту нема шта да се прича. Нарочито не пуним устима... – добацује баба из кухиње.

– Е, мислим да грешиш. Он обожава џем од шљива. Чак и по томе личи на мене. А те се љубави преносе с колена на колено, баш као и приче – смеши се поносно деда.

– Јеврем је добар дечак. Љути ме само кад исече новине које још нисам прочитао и од најновијих вести из света направи капу или лађе од папира, па после морам да га водим на реку да их пуштамо. Тада ми баш и није до приче – уморним гласом каже тата.

– Најдосадније створење на свету! И тачка. И знак узвика, у ствари! – промрљао је кумић Ђорђе пре него што смо стигли да га питамо шта мисли о Јеврему.

Учитељица је своје мишљење о најрадозналијем ученику II–2 исписала у књижици својим лепим, облим рукописом, а тетку ништа нисмо питали. Тетке, па и Јевремова, толико су усхићене што су уопште тетке, да се њихово мишљење озбиљно и не рачуна. Ипак, њена прича почиње: – Теткина душа најлепше црта по папирима, по себи, по зидовима... Што се чудите?! Па зидови и јесу да се на њима нацрта оно чега нема ни са једне њихове стране!

– Јеврем је дечак који највише воли приче – шапуће његова мама. – Али, да знате, у свакој причи коју слуша мора се појавити и он. Ако случајно почнете да му причате причу о Винију Пуу, не заборавите да успут кажете како у гранама највише букве у Столетној шуми седи дечак који воли сир, џем од шљива,

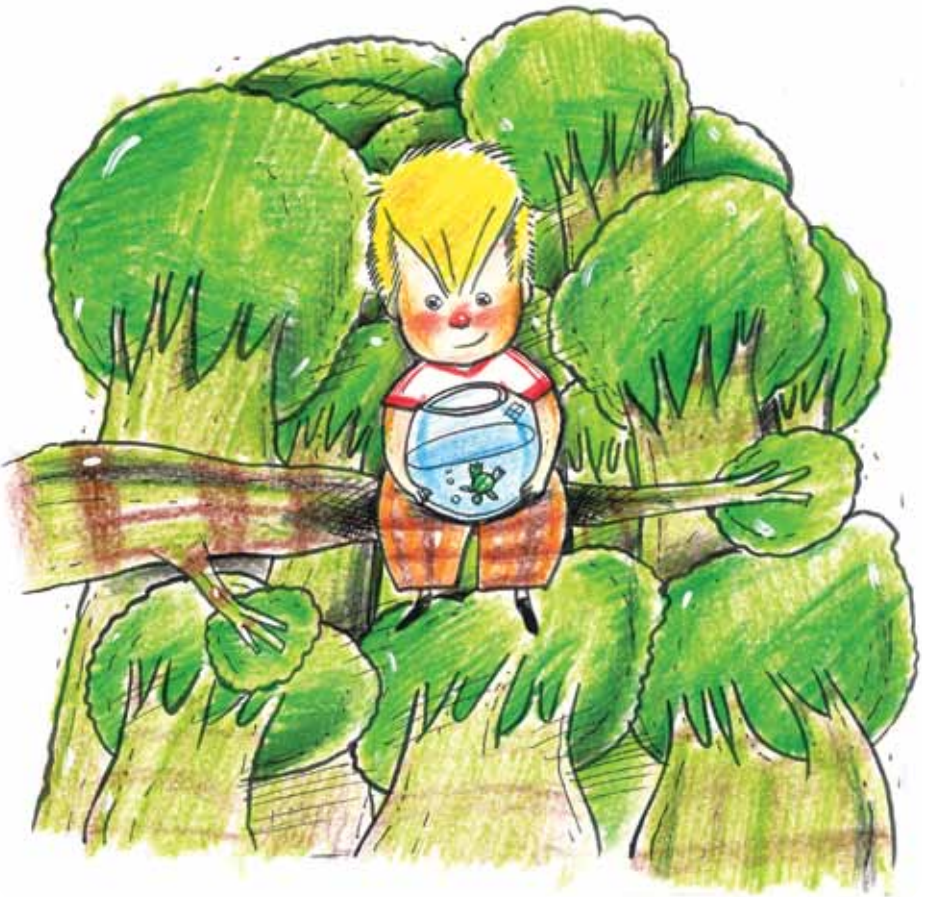

филмове, и обавезно додајте да тај малишан има корњачу, пса и мачку. Или, ако започнете причу о Земљи чуда, присетите се да је баш дечак који носи капу наопако, пронашао личне ствари које је, угледавши Алису, од изненађења испустио Бели Зец... Али, зато ни приче о њему нису само о њему... – додала је мама тихо, покривши Јеврема који је тек заспао.

Оставивши у његовој соби само упаљене звезде у прозору, она је још дуго размишљала. – Зар све приче на свету не би требало да кажу понешто и о ономе који их слуша или чита? – питала се.

Зато су ове приче о Јеврему, заправо, приче о ономе ко се препозна у некој од њих. Погледајте добро: у парку, тамо где лишће шушти ли, шушти, у другој клупи до врата, на пешчаном спруду, у рој пахуља које лебде нежно и лако или у џепном огледалцету, можда угледате свој осмех, поглед или увојак властите косе. Ако буде тако, значи да и ви волите приче и да су ове приче заволеле вас. А то не може значити ништа друго него да сте и ви једно од причине деце.

КРОЗ ЛИШЋЕ КОЈЕ ШУШТИ ЛИ, ШУШТИ

Парк је велики и зелен, а Јеврем је сам. У ствари, није сам, повео је он и тату, али је тата успут застао крај киоска да пита имају ли сок од јагода, па платио и новине, велике и са много листова. Један, два, три, Јеврем можда не уме све ни да их изброји. И листови на гранама шуште ли, шуште, док Јеврем седи на клупи и гледа.

– Тата, види како мрав вуче своју сенку... Ево овде!

– Да... – каже тата и преврне лист.

Јеврем устане, окрене се на десној нози, замисли се, а онда крене ка фонтани. То је тек право чудо: киша која пада наопачке! А дечак је упоран – сваку капљицу хоће да ухвати и сачува је међу длановима.

– Тата, свака кап је мали водоскок, види!

– Да... Само, тако ћеш исквасити рукаве – довикује тата, не подижући поглед са вести из света. – Зашто лепо не седнеш, као прави велики дечак?

– То није лепо, то је досадно – одговара Јеврем, спуштајући се на место за праве, велике дечаке. Гране изнад њега се њишу и до суза голицају небо.

– Тата, пашће насмејана киша – жмиркајући каже Јеврем.

– Да-а-а – каже тата, задубљен у вести из далеких градова.

А горе, изнад њихових глава, облаци се баш заиграли: један је зачас од беле раде постао скочица, а од ње је настао бицикл на три точка. А онај други најпре је био меда са машном, а потом брод са три велика, пуна једра... А Јеврем, Јеврем је најпре био јагода, а од јагоде је за трен постао баштенска корњача. Од корњаче је, ево, опет постао Јеврем који вири преко новина да види татино лице. Само је тата и даље тата.

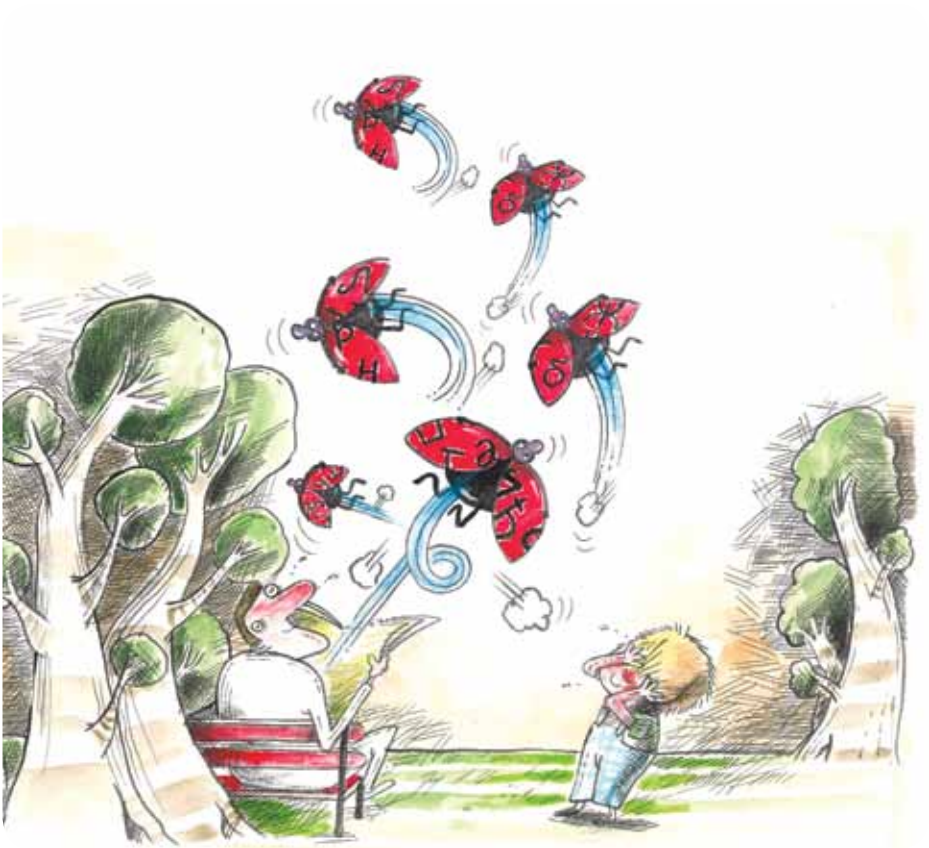

– Слова ти се просипају – каже.

– Где? – прену се најзад отац.

– Сад су их однеле бубамаре на леђима. Ко зна, можда пишу песму на неком листу јагорчевине – смеши се Јеврем.

– А откуд ти све то знаш?

– Па видим – каже Јеврем.

– Како? – чуди се тата.

– Их, то је бар лако! Покријеш шакама очи, онда рашириш прсте, па гледаш!

– Заиста је лако – клима главом тата, а кроз размакнуте прсте види озарено лице дечака.

– Хајде сад заједно да гледамо – осмехује се.

– Дааа... – смеши се и Јеврем.

А новине су остале на клупи. Можда ветар некад зажели да прочита шта то има ново у малом, белом свету.

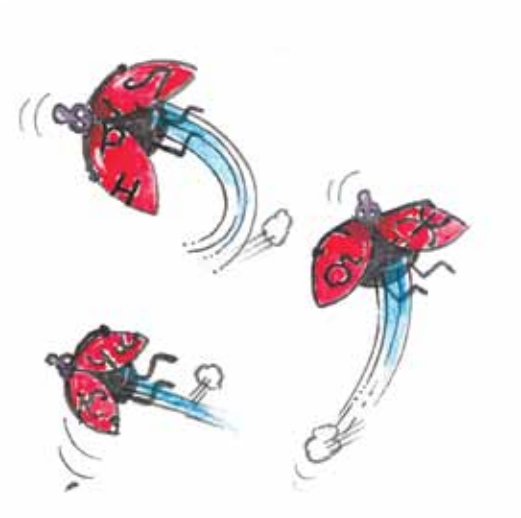

ОНО ШТО СВЕТЛУЦА НА ТРЕПАВИЦАМА

Нико други не види оно у шта Јеврем гледа када склопи своје дуге трепавице. Баба хекла ли, хекла – и не слути да њена папуча постаје брод захваћен олујом. А Јеврем мора да буде све: и једро, и ветар који склапа мапу, и игла компаса која се врти укруг, и расплетено уже, и капетанска капа која лети у запењену воду и миш у бродском клавиру по чијим диркама пребирају кишне капи... Зато и не чује кад му баба каже:

– Смири се! Ако будеш добар, причаћу ти како сам била мирна кад сам била мала.

На то деда промрмља:

– Пусти то дете да се игра!

Дечак опет зажмури што брже може, а тамо – море се намах примирило и сада ослушкује како у дубинама морске сасе певуше, а ракови самци шкљоцају маказама.

После, док ради домаћи задатак, Јеврем опет склапа очи. И види бедуина који броји зрна песка. Таман он стигне до 135.678, ветар дуне из све снаге, зрнца почну да се котрљају и да певају на сав глас. Камила спушта оба реда својих трепавица, бедуин застане на трен, а до Јеврема допре татин љутити глас:

– Зашто не пишеш?

Јеврем брзо отвори очи и угледа пред собом бескрајни низ шестица које несташно виркају, свака из свог квадратића.

– Сад ћу да ти покажем своју свеску из првог разреда! – каже тата, а деда ће опет, сасвим тихо:

– Пусти га, мора дете мало да предахне!

Јеврем у истом трену опет зажмури. Али, касно: бедуин се забројао, прилегао под палму, а у непомичној пустињи, од гласног хркања, једино трепере његови густи, тамни бркови.

Предвече, Јеврем је добио задатак да скупи своје играчке, али очи му се саме склапају. И види како медвед Мишка игра казачок, дах му застаје док артисткиња изводи тачку на трапезу,

пљеска кад слонови направе пирамиду. Али, то није све: баш он је кловн у чијем се сјајном носу огледа циркуска шатра, заставице које лепршају и мегафон директора циркуса из кога допире:

– Још само данас у вашем граду!

У том тренутку, право на подијум излази мама и прекорно каже:

– Стиди се! Погледај како су ти играчке разбацане. А ја и данас чувам свог медведића!

Јеврем се прене. Са пода, тамо где је малопре био ватрени обруч, тужно га посматрају медведић, лутка и слон.

И опет се однекуд зачује дедин глас:

– Хајде да то заједно покупимо!

Јеврем затвара очи, али ливада је већ опустела. Одједном, на траву полеглу од точкова циркуских кола, истрчава дечак који му се однекле чини познат и довикује:

– Хајде, додај!

Јеврем центрира, дечак се баца и главом даје гол. Стадион се пролама! Играчи хитају један другом у загрљај. Јеврем отвара очи и види осмехнуто лице свог саиграча и оно што светлуца на његовим трепавицама. Док га још јаче грли, сасвим је уверен: од свих одраслих на овоме свету једино је његов деда заиста био дете.

КАД ЗВЕЗДЕ ЗАБЛИСТАЈУ ЈАЧЕ

Био једном један Мали Мрак. Био је толико мален и прозрачан да се на њега једва могла закачити најудаљенија звезда. И госпођа Помрчина и господин Густи Мрак чинили су све да њихово јединче што пре порасте: чували су га од сунчевог сјаја и од месечине, уживали у сваком његовом залогају и били нарочито поносни када је, после игала, дугмади и минђуша, најзад почело да гута и читаве домаће задатке из математике! Ипак, најсрећнији су били када би са својим дететом изашли у шетњу.

Чим би се с вечери у граду појавили госпођа мама у хаљини од црне чипке и господин отац у свом тамном фраку водећи сина за руку, са свих страна зачули би се повици:

– Долазите овамо! Брже! Видите ли ви да се спустио мрак?

Убрзо би утихнули и птичја песма и дечји гласови. Тек понекад би се зачуо шапат препун дивљења:

– Каква помрчина!

Мама би се само осмехнула, а тата није скривао понос. И тако из ноћи у ноћ, све док Мали Мрак није пожелео да најзад неко и њега примети. Не би жалио чак ни да огули колена за један једини узвик:

– Кад пре паде овај мрак!

Желећи свим срцем да буде примећен, малишан се из свог кревета искрадао и преко дана, кад би његови родитељи, уморни од шетања под звездама, уснули. И страх који је при том осећао био је већи и снажнији од њега самог. Док је тражио тиха и скровита места, мало, црно срце, страшно му је тукло. Ипак, није престао да се нада како ће једном неко ко воли тајне, најзад и њега, тако маленог и преплашеног, приметити. Волео је да се завлачи под прашњаве дамске шешире које годинама нико није ставио на главу, у кутијице за прстење које је омањало власницима, у тела гитара које су напустили звуци, а још више је уживао, као и свако друго дете, да се сакрије на местима где га нико засигурно неће пронаћи – у кутијицама шибица, футролама за батеријску лампу или између реса избледелих абажура.

Најсигурнији је био под дечјим креветима. Завуче се он лепо испод неког од њих и по читав дан сањари како ће једног дана постати велики и надалеко познат као баба Тмуша или макар као онај шерет, ујка Сутон. Баш на таквом једном месту, тражећи лопту, затекао га је Јеврем, дечак који се није плашио ничег осим мрака и свега што је у мраку. Обојица су задрхтала и зажмурила. Ипак, дечак се осмелио:

– Не бој се... Нећу ти ништа. Дођи...

Мали Мрак се дуго и опрезно унатрашке извлачио испод кревета, а Јеврем га је нежно прихватио међу своје дланове.

Од тада, кад год се нечег јако уплаши, Мали Мрак побегне на то, најсигурније место на свету. А кад се Јеврем нађе у страшном мраку, одмах склопи дланове и повири у њих, јер зна: намигујући, отуд му се смеши пријатељ. У том часу, чини му се, звезде почињу да блистају јаче.

БУЂЕЊЕ БУДИЛНИКА

Најпре се буди сунце. Протрља своје блиставе очи, па се испод избледелог покривача на коме се једва назиру звезде, помаља зрак по зрак. Протежући се, нехотице затим гурне неки од облака који су се прибили уз њега, а он се само промешкољи и окрене на другу страну. Разбуђено сунце већ је орно за игру и не одустаје: шкакља најмањи вунасти облачак, а он се, иако још увек поспан, гласно закикоће.

Пробуђени смехом, цветови се лагано, врло лагано расањују, подижу тек умивена лица ка сунцу и миришу тако опојно да се буди све око њих: неко само затрепће, неко залепрша крилима, неко зазуји, а увек се нађе и неко да својим зевањем разбуди и оне који су највеће спавалице. Ипак, најлакше од свих, понекад и пре самог сунца, из сна се прене дечак на седмом спрату солитера у центру великог града. Босим ножицама затрупће по поду, и ево, већ следећег трена, зашкрипе врата на соби његових родитеља.

– Добро јутро! Мама, добро јутро! Добро јутро, тата!

– Добро јутро – каже мама не отварајући очи, а тата мрмља:

– Тише, све ћеш разбудити.

– А хоће ли се од мог гласа пробудити и птице?

– Хоће, наравно да хоће – мешкољи се мама, још топла од сна.

– А сове? Мама, јадне совице, оне су уморне, тек су распремиле своје гнездо за починак...

– Молим те, пусти нас само још мало, преуморни смо. Ево, листај књигу. Још само пет минута, молим те.

– Добро. Ево, да ли је сад прошло пет минута?

– Није.

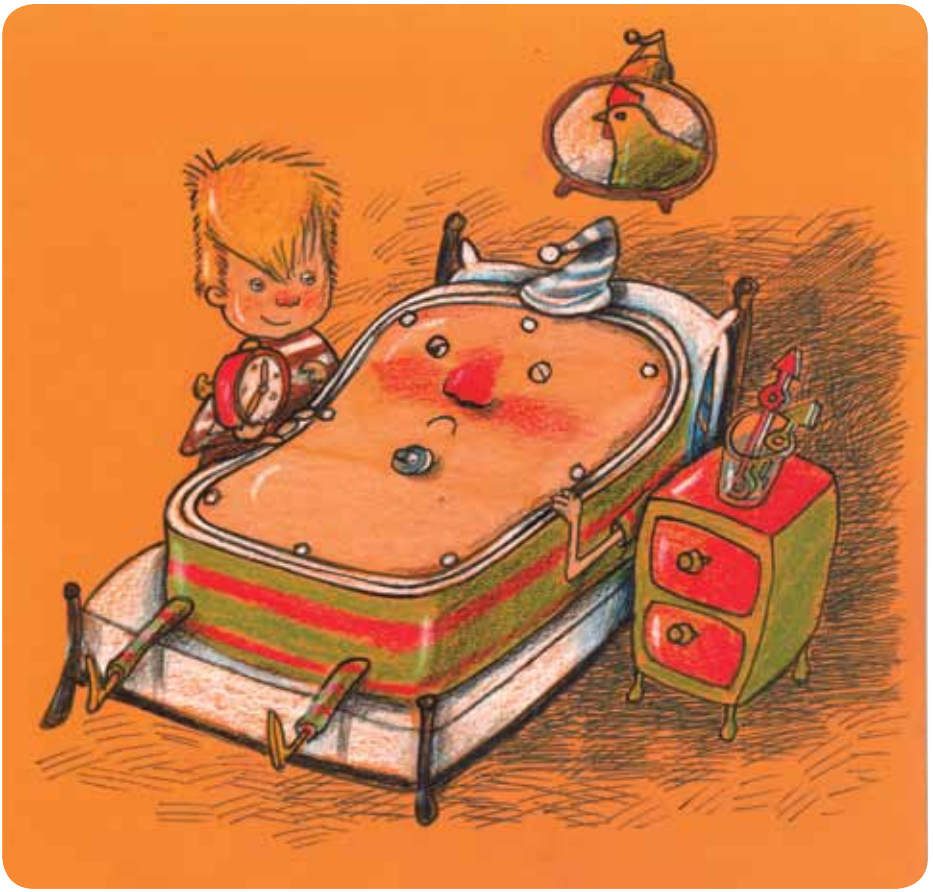

– А кад ће?

– Рећу ћу ти, важи ли?

– Важи.

– А сад?

– Није. Треба да бројиш до триста.

– А шта да бројим? Да ли и сад, као синоћ, овце, или само јагањце...

– Хм... – каже отац покривајући главу јастуком.

– Може.

– Али, мама, ја знам да бројим само до пет. Један прст, два... Мама, мама, оно мало јагње је прескочило ограду и побеже ми! Сад морам испочетка... Мали, домали, средњи прст, досредњи... – шапуће дечак.

Чим мама зажмури, малишан се поново надноси над њено лице:

– Али, ја не смем да будем сам, ја сам мали.

– Па ниси сам, а ниси баш ни мали – прекорно ће тата.

– Јесам. Знаш ли ти колика је жирафа? А тек медвед! А слон?

– Знамо, знамо...

– Па видиш да сам мали!

– Молим те, буди само мало тиши, ускоро морамо на посао – скоро плачно ће мама.

– А зашто данас није недеља? – наставља син.

– Ваљда зато што је уторак – каже мама, најзад се придижући.

У дечакове очи за њом стаје и тата, а потом и читав разбуђени, осмехом осунчани свет. Тек тада, и њихов дремљиви будилник на полици уз узглавље, почиње да звони. И звони, звони, звони, све док се од властите звоњаве најзад и сам не пробуди.

КАРТА ЗА СВЕ ПРАВЦЕ

Тог лета смо, на клупи коју је направио деда, обишли читав свет. Деда је у наслон урезао наша имена: Михаило, Јеврем, Лена и Никола, баш оним редом како смо се, сваке друге године, и рађали. А онда је за клупу нашао најбоље место. Ту, испод липе

чија је крошња од сунца заклањала скоро половину дворишта и од које је баба сваког лета брала лист за најмиснији чај, налазила се полазна станица за свако наше путовање. И ту смо, сасвим бесплатно, добијали карте за вожњу у свим правцима. Одмах после доручка, први бих до клупе обично дотрчао ја и викнуо бих:

– Нека пожури свако ко путује за Русију!

Лена је додавала Николи руку, Јеврем би звизнуо и возовођа је већ покренуо машину. Чим би се разишла пара, угледали бисмо брезове шуме, шарене куполе цркава, зафијукао би сибирски ветар у меховима хармоника и ми бисмо, јурећи кроз степу, грицкали куване ђевреке нанизане на канап. Лена је једном узалуд уверавала баку да је сусам на дну џепова њене хаљине управо донет са таквог једног путовања.

Још не бисмо ни предахнули, а Никола би повикао:

– Хеј, укрцавај се!

Јеврем се већ верао уз мердевине од канапа које су се љуљале, а Лена је одмахивала светини окупљеној на доку.

– Срећна пловидба! – викали би пролазници, а слани ветар је са обале доносио речи на различитим језицима, мјаукање обалских мачака и крике галебова и ми бисмо запловили језером Титикака. Наша клупа је била пловеће острво и ми бисмо свом снагом веслали како бисмо допловили до места на коме се месец увек смеје. После, за ручком, нико нам није веровао да смо стигли чак тамо, али нас је било баш брига: ми смо имали најсигурнији доказ – наша лица су читавог тог лета била налик буцмастом насмешеном месецу.

А онда бисмо се, тако насмејани, хитро испели на наслон клупе и трогрба камила се зањихала. Ветар би шапнуо пустињи неку нежну реч и пешчана зрна би опчињена њеним звуком

залебдела, дине би се промешкољиле и ми бисмо уживали у песми вође каравана. Један пустињски цвет, начињен од песка и соли, баба је сутрадан нашла бришући двориште и наглас се питала:

– Ко ли је у нашој авлији изгубио овако леп брош?

Дошавши да нас врате у град пред почетак школске године, тата и стриц су утврдили да липа кореном поткопава кућу. Деда ју је тешка срца одсекао, а клупу су после склонили у подрум. Од тада, кад код бисмо стигли у село, баба би нас миловала:

– Како сте порасли, голупчићи моји...

А нас четворо смо знали: нисмо то ми порасли, то се смањивао свет. Јер наредних година, и то смо знали, моћи ћемо да купимо карту и отпутујемо било куда, осим до једног јединог места на целом свету: до клупе на којој су била изрезбарена наша имена, тамо, у оном хладу који је мирисао на липов чај.

У РОЈУ ПАХУЉА КОЈЕ ЛЕБДЕ НЕЖНО И ЛАКО

Сви су журили да их опет не изненади Нова година: и пролазници са пакетима у наручју, и деца која су вукла санке, и зајапурене маме које су из рерне вадиле колаче које је требало нафиловати, и ди-џејеви који су паковали своје плоче за вечерашње журке и кројачице које су ушивале последње дугмиће на новогодишње тоалете. Ипак, најужурбаније су биле пахуље. Падале су немајући времена чак ни за једну једину пируету. Дочек само што није почео и све је, а нарочито белина по којој ће клизити Деда Мразове санке, морало бити у беспрекорном реду. То је знао и Ђорђе, па је из подрума најпре донео јелку, затим једну, па другу кутију са украсима за њу. Јелку је поставио на постоље, принео је столичицу из кухиње, а онда пустио и песму:

Падајте, пахуље, снежније и беље,
Деда Мраз нам стиже на весеље...

Поцупкујући с ноге на ногу, стигао је до сестрине собе, а кад је отворио врата угледао ју је како седи на поду и куцка поруке на мобилном телефону. Светлуцави предмет са кога сада није подизала поглед, Тијана је измолила од маме и тате уместо

поклона који би отворила у прво јануарско јутро. И као да није чула кад ју је Ђорђе позвао:

– Хајде да китимо јелку! Закаснићемо. Ноћас стиже Деда Мраз!

– Тићо, молим те, хајде – поновио је молећивим гласом дечак.

– Ђоле, знаш да немам времена. Окити је сам. Ја сам већ превелика за кићење јелке, а морам да се договорим са Виолетом и Илијом да сврате по мене кад пођу на журку.

Ђорђе је ћутке погнуо главу и затворио врата. Био је тужан, јер ће први пут Нову годину дочекати сам. Тијана, дакле, иде са својим друштвом из гимназије, а мама и тата ће код кумова. Звали су га да пође и он, али њему је тамо досадно. Читаво вече би морао да слаже слагалицу од 1.000 делова и забавља малог, брбљивог Јеврема. Ипак му је лепше да остане овде. Зато се вратио у дневни боравак и почео са украшавањем јелке. Када се борио са анакондама од срме које су се замрсиле у кутији, однекуд се створила Тијана и загрлила га.

– Немој да будеш тужан. Ево, дошла сам да ти помогнем. Тек за сат ћу почети да се спремам – рекла је, прећутавши да јој се јелка чини некако нижа, а њене гране мање раскошне него ранијих година.

– Да видимо шта ту има... – почела је да вади накит из кутија. – Ево овог ирвасића коме си сломио рог желећи да га упрегнеш у мале, дрвене санке. Тада си ти имао четири, а ја дванаест година... А ову овчицу која залута на коју год грану јелке да је закачимо, купила ми је бака пре него што си рођен... А види, на ову клизачицу којој је поотпадао сав штрас са хаљине скоро сам сасвим заборавила. Увек сам је стављала при врху јелке да је ти не би дохватио, јер сам знала да би тада био крај њеним

новогодишњим наступима. Овај плавичасти лампион ми је поклонио Марко, друг кога нисам видела још од када смо били у вртићу. Сећаш ли се како смо се у њему огледали као у кривом огледалу? Ево, види како смо порасли! Сад смо још смешнији... – шапутала је Тијана, више себи него брату.

У лампиону који је дубоко у себи чувао плаву светлост, Ђорђе је спазио дечака буцмастих образа и усана развучених у велики, помало крив, осмех. А Тијана, Тијана је видела оно о чему ће размишљати читаве новогодишње вечери: ову јелку под коју је могло да стане ама баш све – и поклони са машнама које се тешко развезују, и она, и њен мали брат, и све њихове највеће жеље, па чак и један рој пахуља које су нежно и лако лебделе, као некад.

СНЕГ ОД КОГА СЕ МОЖЕ НАЧИНИТИ СВЕ

Водитељ јутарњих радијских вести саопштио је озбиљним гласом:

– Ноћас нас је изненадио први снег...

– Ух, баш нас је изненадио! – вајкала се баба Милена, ређајући полугласно шта све није стигла да уради:

– Нисам посекла хризантеме, нисам побрисала лишће испод ораха, а нисам покупила ни све орахе...

Кад је опојни мирис чаја од камилице доспео све до дечјих соба, прва је из кревета скочила Ана и уз цику пробудила браћу и сестре:

– Устајте, пао је снег!

– Снег, снег, снег! – радовали су се и Јеврем, и Никола, и Лена тражећи у ормару капе, шалове и рукавице.

– Сачекајте, морате прво да доручкујете – узалуд је довикивала бака, стојећи на широм отвореним улазним вратима.

– Хајде да правимо Снешка – предложи Јеврем.

Најмлађа од свих, Ана, која се у свему слагала са браћом и сестром, и увек пристајала да буде и Индијанац, и голман, и тутумиш, и чувар кликера, и све што су од ње старији тражили, први пут се узјогуни:

– Сваке године правимо Снешка, хајде сад да направимо Снешку...

Лена се сложи:

– Још од летос чувам у подруму шерпу са цветовима коју је мама хтела да баци. Био би то прави дамски шешир, а имам и розе рукавице које су ми омањале.

– Свашта, Снешка не постоји... – одмахну руком Јеврем.

– Постоји само Снешко Белић! Имамо све од прошле године: и црни лонац, и угаљ, и шал од кашмира којим је чика Петроније летос, везујући га око главе, лечио зубобољу... – придружи му се Никола.

– Е, па нећемо... – углас одговорише девојчице. – Ми ћемо да правимо Снешку!

– Онда идите у други крај дворишта и правите шта год хоћете, али да нисте пипнуле наш снег... – наљути се најстарији брат, а за њим се одгега и млађи.

Убрзо су пред кућом бр. 46 у Авенији магнолија стајали лепи господствени Снешко Белић и грациозна дама од снега. Ко год

је прошао поред баба-Миленинoг дворишта, гласно се дивио, само сестре и браћа читавог дана међусобно нису проговорили ни реч. Избегавајући да се сусретну пред прозором, повремено би погледали напоље, дивећи се свако свом делу. А баба Милена је, уносећи дрва, полугласно рекла:

– Ала се гледају они ваши Снешка и Снешко, просто се истопише од милине!

Сутрадан, Ану је по лицу заголицао топао зрак. Јутро је било благо и блиставо од сунчеве светлости. Са стреха је капало, а када је девојчица погледала кроз прозор, имала је шта и да види: на трави су се задржале само крпице прљавог снега, а баба Милена је нешто склањала у подрум...

– Устајте!!! Нема ни наше Снешке, ни вашег Снешка! – будила је Ана остале малишане. Јеврем, Никола и Лена су трљали очи. Нема, стварно их нема...

– Их, рано јутрос, кад сам ишла у пекару по кифле, срела сам их: нешто су се начас расправљали, али су се на крају ухватили под руку и кренули низ улицу, а после ће се већ лако договорити... – објасни им баба, стављајући по кашичицу меда сваком у шољу и појачавајући радио из кога је допирао глас спикера:

– После наглог отопљења, вечерас се очекују нове, много обилније падавине... Снег ће пасти и у нижим пределима...

Кроз измаглицу која се дизала из шоља на столу, деца су се згледала. Чинило им се да у топлој соби веју крупне и нежне пахуље, да већ пада снег од кога њихове ручице могу начинити све. Све, осим ове њихове предобре бабе, која не само да по читаво јутро разговара са радио апаратом него му, ево, и намигује.

ОСМЕХНУТО ОГЛЕДАЛЦЕ

Јеврем се подиже на прсте и звони на врата. Нос му се малко зацрвенео, брада подрхтава, а очи су му пуне суза. Када га је, ту на вратима, мама загрлила, из ока му се откинула суза крупна толико да се од ње се могу напити и сви лептири, они које зову адмирали, који у шарама на крилима од цвета до цвета разносе љубавне поруке. А да је пала на мамине кактусе, годину дана их после не би требало заливати, ето толика је то суза била!

Та крупна и блистава суза лако је клизнула низ образ, а за њом се отиснула друга. И трећа. А онда и све којима се ни броја не зна! И Јеврем је почео да јеца. Кроз плач, у мамином загрљају, испричао је све. Најпре се посвађао са Софијом око тога на чијем цртежу деда који сади репу има лепше бркове, а онда је нехотице, док су прали руке пред улазак у кухињу, гурнуо Марка. И Стефан, његов и само његов најбољи друг, читав одмор играо се само са Павлом. Затим, ни лева страна једначине намерно није хтела да буде једнака десној. Чак и нека слова нису уопште хтела да се ухвате за руке са другим словима, стајала су надурено изван кола које се вило кроз мале и велике линије у свесци за српски језик.

– Нека слова – јецао је – нису хтела ни да гледају игру, па су се просто одшуњала ко зна где... На крају, и учитељица га је строго погледала и упитала:

– Шта се то догађа, Јевреме?

А Јеврем није знао одговор. Можда мама зна.

– Има таквих дана – каже она док му љуби образе слане од суза. И нуди га:

– Погледај, спремила сам шне-нокле.

Да, ту су шне-нокле, ту је и непрочитани стрип, ту је и јуче купљена лопта. Само Јевремовог осмеха нигде нема. Мама покушава да збија шале. Осмеха и даље нема. Онда мама узима своју ташну. Из ње вади: телефон, марамице, и то три пакетића, руж за усне, па хемијску оловку, па нотес, шналу, дезодоранс... Најзад, налази у торби оно што је тражила и каже:

– Имам једну чаробну ствар којом се осмех враћа на лице.

– Шта је то? – већ ведријим гласом пита дечак.

Ево, ово – смешка се мама и пружа му мало огледало. – Кад погледаш у њега, ма колико да си тужан, оно ти узврати осмехом.

Јеврем се загледа у уплаканог дечака црвеног носића и мусавих образа. Онај из огледалцета му намигне и обојица се насмеше.

– Ево, поклањам ти огледало. Кад си тужан, погледај у њега и видећеш да увек имаш разлог за срећу – каже му мама.

Јеврем читаво поподне гледа у свој лик и смеши се. Чаролија још траје. Одједном, нечег се сети и дотрчи поново мами у загрљај.

– Не можеш ми га дати. Шта ћеш ти без њега?

– О, имам и ја своје чаробно огледалце – шапуће мама, гледајући своје озарено лице у Јевремовим насмешеним очима.

ЛЕТЊА ЛЕКТИРА

У књигама из школске лектире слова су најситнија. Зато су, ваљда, и несташна као деца: поскакују, праве колут напред и колут назад, скривају се у дугим и неразумљивим речима. Тако мисли Никола лежећи у високој трави. Дакле, истина је: он баш и не воли да чита. То што воли да сања, уопште се не рачуна, јер га у септембру неће питати шта је сањао на распусту. Његов велики брат Јеврем, који ево и сад, тамо у хладу, листа енциклопедију, већ је прочитао све књиге са задатог списка. Али чак ни то му неће помоћи да сазна где се сада скрива Никола.

А он је тамо где је трава најмиснија и где беле раде не скривају како желе да бар на трен буду разбарушене као маслачци. Кад на том месту легнеш на леђа, небо се одмах пред тобом раскрили као огромна, плава књига. И не знаш са ког краја да почнеш да је читаш. Зато Никола лежи широм отворених очију и чека да на бескрајну плаву страницу доплове облаци, паперјасти и нежни. Најнежнији од њих, ено, плови као да плеше: напред један, један корак назад, па окрет, па опет... И не зна да га са земље гледа Никола, коме се одједном учини да до њега, кроз музику, из висине допире нечији љутити глас:

– Шта то радиш?

Дечак се трже и угледа како постиђени облачак обара свој поглед пред намрштеним лицем сунца, које га је прекоревало:

– Уозбиљи се! Знаш ли ти уопште где си пошао?

– Нигде... Играм се – замишљено је одговарао мали облак, али се његове речи више нису чуле од хујања љутитог ветра.

– Не можеш тако узалуд проводити дане – одмахивале су коврџавим главама узрујане крошње. Облачак је затрептао, али своје тешке и топле сузе није могао да заустави.

Иако је на свом лицу осетио крупне капи летњег пљуска, Никола се сасвим лагано придизао из траве. Од кише се, рекла му је бака, расте. Ипак, отирући своје слане образе, он је сам себи чврсто обећао да никада неће порасти и уозбиљити се. Јер ако се то деси, и он ће, као и сви око њега, знати да чита једино из књига. И све нејасније ће му бити зашто облаци плешу, како ветар изводи мелодију по нотама са лептирових крила, и све ће теже разумети шта му то шапуће ова кап која лагано, сасвим лагано, клизи низ високу зелену влат.

ПРОНАЂЕНЕ СТВАРИ И ЈОШ ПОНЕШТО

Јеврем је веровао да људи не заборављају своје ствари, већ да ствари заправо губе своје власнике. И уживао је да их враћа једне другима.

Био је заиста пресрећан када му је баба Вида пружила тањирић на коме су, крај насликаних принца и принцезе који су се нежно држали за руке, биле две принцес крофне завејане шећером у праху. Оне су уздарје што је јутрос покуцао на њена врата и вратио јој јастуче за игле. Њега је, журећи привучена мирисом кафе коју је скувала комшиница Марија, баба Вида, заједно са калемом зеленог конца, јуче испустила у ходнику, поред лифта.

А када је мали Андрија из приземља испружио своје ручице из колица, Јеврем је, срећан због осмеха који је осветлио сузице на лицу малишана, чучнуо и раздрагано рекао:

– Ево твог балона! Жут је, па мора да је помислио како је и сам једно мало сунце и полетео ка своме великом брату. Успут се збунио и заплео у гране платана на крају улице! Ту сам га нашао и знао сам да је твој! Следећи пут га држи чвршће.

И оне среде када су од јутра најављивали кишу, Јеврему је било јасно да црни кишобран са две поломљене жице, заборављен на клупи, сигурно припада господину Мандићу, бившем старијем

воднику. Јер, само су проседи комшија Мандић и његов пријатељ, господин Марковић, пензионисани пуковник, свакога преподнева, ту, на клупи пред улазом, командовали војскама на шаховској табли. И одмах је похитао, задовољан собом и светом пуним изгубљених ствари и њихових заборавних власника, да позвони и на суседова врата.

Радовао се Јеврем и кад је у аутобусу нашао гудало за виолончело, када је на плажи опазио сат са казаљкама исте

дужине, а на паркингу пар белих клизаљки. Био је веома задовољан и када је, листајући књигу из библиотеке, угледао фотографију војника са ушиљеним брковима на чијој полеђини је писало: *Данијели с љубављу*. Како се само радовала професорка Данијела када јој је вратио ту слику којом је раздвајала прочитане од непрочитаних страна! У своје велике проналазачке успехе Јеврем је убрајао и једну пинцету, једну графитну оловку, једну машну са белим туфнама и један тег од 200 грама, за чијим власницима би тек требало трагати.

Али, за то Јеврем сада нема времена. Јер, пре месец дана, крај клацкалице у дну парка пронашао је једну Милицу.

– Чија си ти? – питао ју је.

– Ничија – одговорила је помало пркосно.

Од тада, Јеврем сваког дана долази у паркић и погледом тражи њене блиставе очи испод црних шишки. Док седи на другом крају клацкалице и гледа како Милица Ничија лети високо, високо, у само насмејано небо, Јеврем је срећнији него икада. Чини му се да је у овом парку пронашао и самог себе.

ОСЛУШКУЈУЋИ ТИШИНУ

Учитељица је погледала на сат и рекла:

– Тишина! Данас је 21. март, тачно је 11 сати и 43 минута... Ово је важан тренутак... Ослушните... Пссст! После ћемо причати о томе шта сте све чули...

Софија се прва јавила и узбуђено испричала како је слушала звуке *Клавирске сонатине у ге-молу*, не скривајући чуђење:

– И заиста нико није чуо аплауз који сам добила?! Још ми бриде прстићи... А видите ли барем овај цветни прах који је, са букета који су ми донели обожаваоци, пао свуда по лицу?

Стефан је одрично одмахнуо главом и казао:

– Ја сам чуо само звук динама. Сигурно сте приметили како кроз лишће и цветове јабучњака промиче жути бицикл? То сам ја возио пуштених руку... Ево, мајица ми је још знојава...

– Не, нисам те спазила, слушала сам како ветар чешља коврџаве травке – прошапутала је Дарја, ни сама не поверовавши да су, кад је отворила очи, нестале све шумске јагоде са њеног длана.

– Сад су биле ту – уверавала нас је својим сјајним, крупним очима. – Па како не осећате њихов мирис?

Кад ју је учитељица прозвала, Луна се пренула и једва смо је чули кад је казала:

– Ух, извините... Нисам вас чула. Бирала сам на обали реке пљоснате каменчиће. Само их бацаш, а река већ зна како да се поигра са њима! Буђ! Буђ! Буђ!

– Је ли и тебе ухватио овај пљусак? – узвикнуо је изненада Вук из последње клупе. – Возио сам тротинет кроз парк и само што сам осетио једну топлу кап на носу, пљуснула је киша! Ма две кише... Чујете ли како капи добују...

– Не, па не пада киша... Ево ја сам до сада трчала за лептирима и слушала како маслачци уздишу као да би и они да узлете у небо... – замишљено је додала Каћа.

– Пада! – узвикнуо је Стефан.

– Не пада! Не пада! – заграјали су остали.

На Милицу и мене су, на сву срећу, у тој грји сасвим заборавили – мислио је Јеврем. – Ионако ни за шта на свету не бих признао да сам, ослушкујући тишину, чуо да у њеним грудима нешто, као врабац, покушава да полети. Нисам смео да је погледам у очи, јер сам знао да и она чује моје срце, које је осим у грудима поскакивало и у ушима, и у рукама, чак и у ножним прстима. Јер, био сам срећан, срећнији чак и од овог пролећа, које се управо прикрада кроз отворене прозоре, мислећи да га нико од нас, па ни учитељица загледана негде далеко, кроз окно, уопште не чује. Пссст!

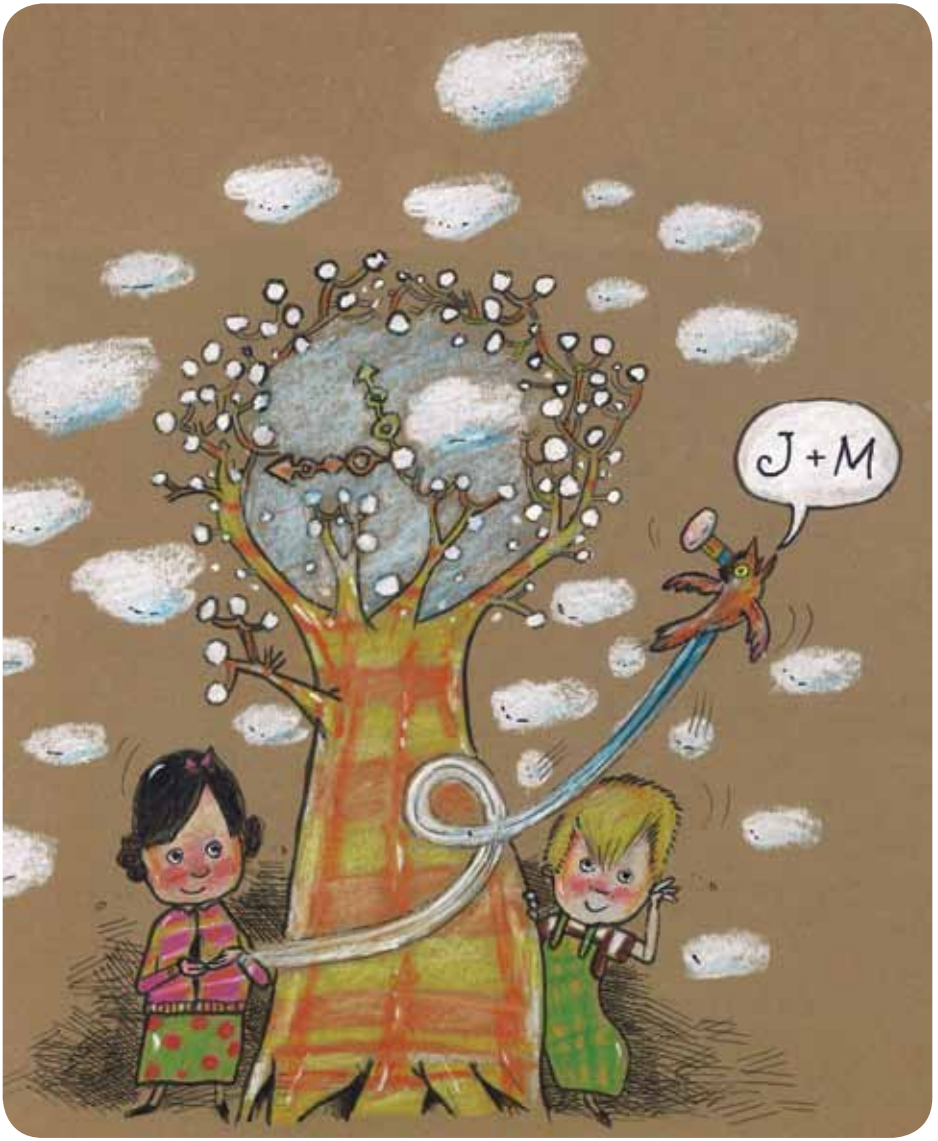
J+M

ПОД ОБЛАЦИМА, ЗАМИШЉЕНИМ И ДАЛЕКИМ

Од када је процветао уз зараслу стазу која је водила право кроз поље, мали бели цвет је по читав дан окретао своју прозрачну круницу ка небу и свој чежњиви поглед упирао у облаке. А облаци, замишљени и далеки, пловили су, не обазирући се ни на дрвеће о чије врхове су се заплитали, а камоли на цвет сакривен у високој трави. Намигивао је цветић својим жутим оком плаветнилу, махао бледозеленим листићима свакој птици која је надлетала поље, њихао се чак и онда кад до њега није допирао ни један једини дашак. Али, узалуд је ишчекивао. Ниоткуд никог, ама баш никог, да опази његову чудесну лепоту.

– Зашто онда цветам? – питао је траве, а траве као траве, шапућу и не слушају никог другог осим себе.

– Узалуд миришем... – жалио се цвет лептирима који би застали на трен, а онда ћутке одлетали за својим сенкама.

– Тако бих волео да ме неко задене у косу – обраћао се и гуштеру који се обично излежавао на оближњем топлом камену.

– Сигурно бих лепо пристајао уз нечији ревер – шапутао је цвет све тише, као да уверава самог себе. – А никог нема чак ни да ме испресује међу пожутелим листовима давно исписане бележнице. Ниоткуд никог – шапутао је.

Сваким даном, нежни, бели цвет крупног жутог ока, бивао је све тужнији и све ближи својој танкој сенци. Све опојније је мирисао, али се и све ређе освртао око себе.

Изненада, једног јутра, док је гледао у сунце које му се чинило све даље, цвет је изнад себе зачуо нечији глас:

– Какав диван цвет!

У том часу, од њега није било никог срећнијег све докле су лептири могли да одлете, никог важнијег на целом свету под белим, замишљеним и далеким, облацима.

Следећег тренутка, заставши над његовом круницом, девојчица се сагла и убрала га.

– Јеврем ме воли – прошапутала је узбуђено.

– Не воли ме.

– Воли!

– Не воли.

– Воли?

– Не.

– Волиии...

Ускоро, на затрављеном путељку, за осмехнутом девојчицом која је, и не осврћући се, отрчала кроз поље, остале су посвуда разасуте још мирисне латице. Њих је до јутра, на све стране света, развејао ветар. Од њега сам и ја чула ову причу.

НА ВРХОВИМА ПРСТИЈУ

Псст! Ко хоће да се ушуња у причу, мора да буде сасвим тих. Нека на врховима прстију крене за Јевремом иза оне куће на углу. Иза куће је плот, а на плоту су вратанца. Ако покушате да их отворите, зашкрипаће шарке и од приче ништа! Зато опет: псст! Пропните се на прсте, јер на вратанцима је жижак направио рупицу кроз коју се види све, ама баш све. Ко повири кроз њу, видеће на дну баште једну Милицу. Јер, као и увек кад је нешто растужи, и јутрос се искрала из двориштa.

Кад би овде, поред ње, била бар још једна девојчица, оваква иста, танка и ћутљива, са накриво подсеченим шишкама, Милици сигурно не би било оволико досадно. Али, шапнућу вам: баш оваква девојчица не постоји нигде на свету, осим у овој причи и у овој башти, иза плота, уз који се успео један ладолеж. Јер нико осим те девојчице од јутрос није видео толико чуда: и како се отварају његови плави цветови, а у сваком од њих је по једно мало небо, и како се котрљају капи росе са лиски... Ипак, опет јој је сунце заблеснуло очи и посркало последњу од њих.

После је уживала ослушкујући како пуцају пупољци кринова. То је бар лако: узмеш пупољак између палца и кажипрста и добро начуљиш уши. *Пуц! Пуц!* И још једном: *пуц!* И то је завршила! Остаје још само да одслуша бабину грдњу, али то се и не рачуна у

неке нарочите послове. А онда се сетила: скакала је прво на једној, а потом и на другој нози.

А онда се уморила и села. И види: за чарапу јој се закачио чичак. Убрала је још један и закачила на другу сокну: сад су чарапе биле много, много лепше, јер су обе имале кићанке.

Проверила је то и у огледалцету које је увек носила у џепу, не да се, као друге девојчице, огледа, већ да баца сенке по зидовима. Али, у башти нема ни таванице ни зидова, па зато Милица прстићем црта у ваздуху.

Изненада, непозвана и ненацртана, на цртеж слети бубамара! Неко има пса, неко мачку, други гаје пиране, трећи хране папагаја, а она, ето сад још једног чуда, има ову бубицу црвених крила. На њима има тачно седам тачкица: ево овде је једна, ево и друге, треће, ова овде је четврта, па пета туфна...

Одједном, бубица рашири крила и за тили час се и сама претвори у једну исту такву тачкицу, а затим је нестаде. Док је Јеврем гледао за њом, девојчица са огледалцетом је управо стигла до нас и ево, само што не искорачи из приче. Али више се не морамо крити: Милица пролази поред плота и, загледана у огледало, никог не примећује. Јер тамо, на свом левом образу, на оном месту где сви који је воле нежно спуштају пољупце, угледала је бубамарин поклон: смеђу тачкицу. И осмехује се.

Смешка се и Јеврем, јер и над чудима има чудо: примећујете ли и ви колико је свет, и са ове и са оне стране плота, и у причи и после њеног краја, од јутрос лепши?!

ЈЕВРЕМОВО МОРЕ

Кад су сви углас Стефану пожелели срећан пут, Јеврем није чуо да шљунак уздише између два таласа. Кад му је стигла Михаилова разгледница, није замишљао како се круне замкови од осушеног песка. Кад је Ана махала кроз прозор аутомобила, уопште није ни помислио на бујне коралне вртове ни на то како су чврсти загрљаји заљубљених октопода. Али, откад је Милица казала да сутра и она креће на летовање, Јеврем није престајао да размишља о мору. И сваким даном све је више чезнуо за затонима и увалама, за једрењацима у чијим једрима је заробљен неверин, за гусарима на чијем челу сазревају грашке зноја и за светионицима који по сву ноћ намигују.

– Не може ти недостајати нешто што никад ниси видео – био је сигуран тата.

– Догодине ћемо, ваљда, и ми отпутовати – прошапутала је мама и изашла на терасу да залије ожеднело цвеће.

– Море је бе–скра–јно и пла–во... – читао је Јеврем из књиге чије су странице шумеле као таласи. И море је заблистало свуда око њега. – Тамо где је море најдубље, плава боја на карти је најтамнија – читао је даље. – Дакле, ту – рекао је, ослушкујући своје срце што удара као пена о обалу која се непрестано измиче.

Када је подигао ознојен кажипрст са странице атласа, учинило му се да је на том месту плаветнило постало још дубље и сланије.

– Ту је сада Милица. Сигурно посматра како румена кугла лагано урања у воду – шапуће дечак и окреће још једну страну.

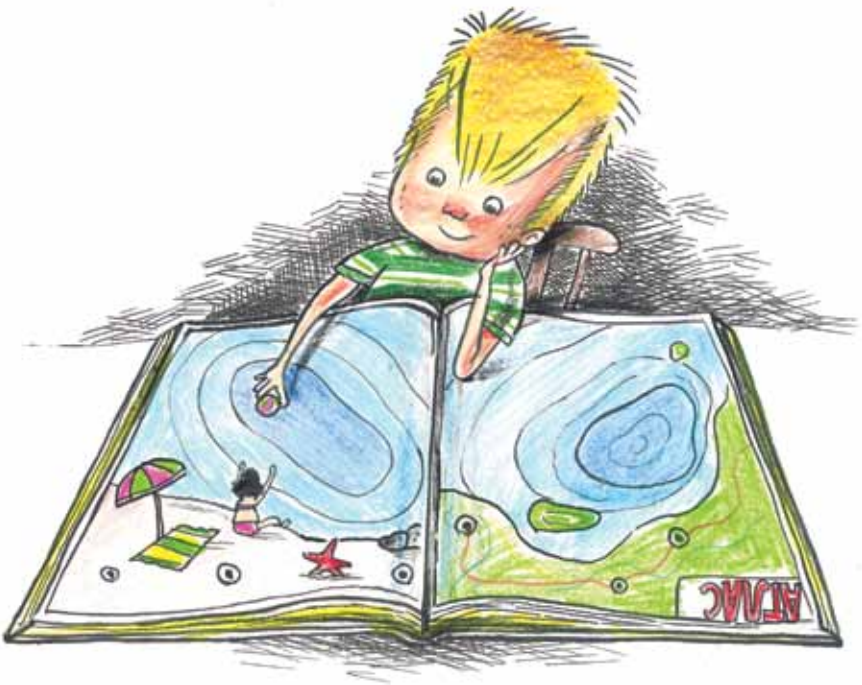

И у књизи види морску звезду коју је девојчица пронашла на белом, врелом песку. И чује како почиње да се кикоће бура. На наредној страници су и морски коњици и одшкринута шкољка, а у њој бисер који светли. Милице која се брчка нема на тој слици, али Јеврем је, ипак, види. Поцрнела и раздрагана, она му маше. *Кад прочитам последњу страницу, она ће се најзад вратити,* верује дечак и чита свакога дана. Обећала је: донеће му шкољку коју је сама изронила. Јеврем ће је прислонити на ухо и дуго, дуго ће слушати шапат дубина. Чуће и како се сасе њишу уз тиху песму коју изводи хор грбавих китова, како крабе поткресују морску траву и како се рибице прућакају.

А онда, кад се пред крај лета сви другари врате с летовања, Јеврем ће им причати о свом мору. И Стефан, и Ана и Михаило слушаће га отворених уста, јер његово море није уцртано ни на најпрецизнијим мапама. Нема га на глобусима који ноћу светле, о њему ни реч не знају ни најискуснији морепловци ни најчувенији картографи. Ипак, Јеврем ће, као да га изнутра запљускују топли таласи, без престанка причати о тајанственој светлости која допире из њега.

Ако има још неког ко и даље сумња да то море заиста постоји, нека се добро загледа у Миличине блиставе очи.

ИЗ АЛБУМА НА ЧИЈИМ КОРИЦАМА СЕ ЉУБЕ МОРСКИ КОЊИЦИ

На фотографији се, наравно, не види декица који ју је снимио. Тата му је дуго објашњавао које дугме треба да притисне. Он је покушавао неколико пута, али би из кадра истрчао наш пас Шапко и подигао читаву пешчану олују. Или би се видела само татина рука на мамином рамену. Или би читав призор био прекривен прстима нашег фотографа. Њега смо, и без фотографије, осим по изузетном неумећу, запамтили по црвеним јапанкама. И по томе што је на глави носио поквашену марамицу чији су углови били везани у чворове, а на препланулом лицу бркове ушиљене као врхови оних кипариса у даљини. Да, ово дрвеће које се уздиже изнад свих нас, то су кипариси, тако бар каже тата, а ја му верујем, јер он свашта зна. И о кипарисима, и о облацима, и о светионицима који трепћу, о сидрима која никада нису подигнута, о рибама које светле у води, о говору делфина, и о острвима од чијих имена сам после саставио бројалицу: Ми–ко–нос, Бо–ра Бо–ра, Сан–то–ри–ни, Фи–џи, Ку–ре–ду, Крк! Можда баш не зна да плива, да скаче у воду или да рони, али у лежању, читању новина у рукама испруженим према сунцу, а нарочито у причању, сасвим сигурно је био најбољи тата на плажи.

У левом углу фотографије су бродићи чија се имена не разазнају, али памтим да се најбељи звао Ирена, баш као моја учитељица, и да је испловљавао сваког јутра, лако, као да плови ка сунчевом сјају. На супротној страни фотографије, виде се лимени олук и зид куће од побелелог камена у којој смо становали на најлепшем од наших летовања. Да није ове фотографије, сигурно бих заборавио и дворац који смо мама и ја читавог дана правили од песка, а онда га је у часу ветар развејао по читавој обали. Мама ми је после објаснила како не треба да будем тужан, да то ветар само жели да сутра направимо још чудеснији замак. И ми смо то учинили... И чинили смо то сваког дана испочетка, постајући градитељи који разумеју жеље ветра и шапат мора...

Од свих слика у овом албуму на чијим корицама се љубе морски коњици, зато највише и волим управо ову коју је првог дана мог првог летовања снимио онај случајни пролазник са поквашеном марамицом на глави и упреденим брковима. Да, баш ову на којој је тата загрлио маму, на којој је мама загрлила мене, а ја раширио руке да потрчим у загрљај мору које се пенуша од среће што ме је најзад видело, белопутог, са осмехом на уснама и пешчаним зрнцима у коси.

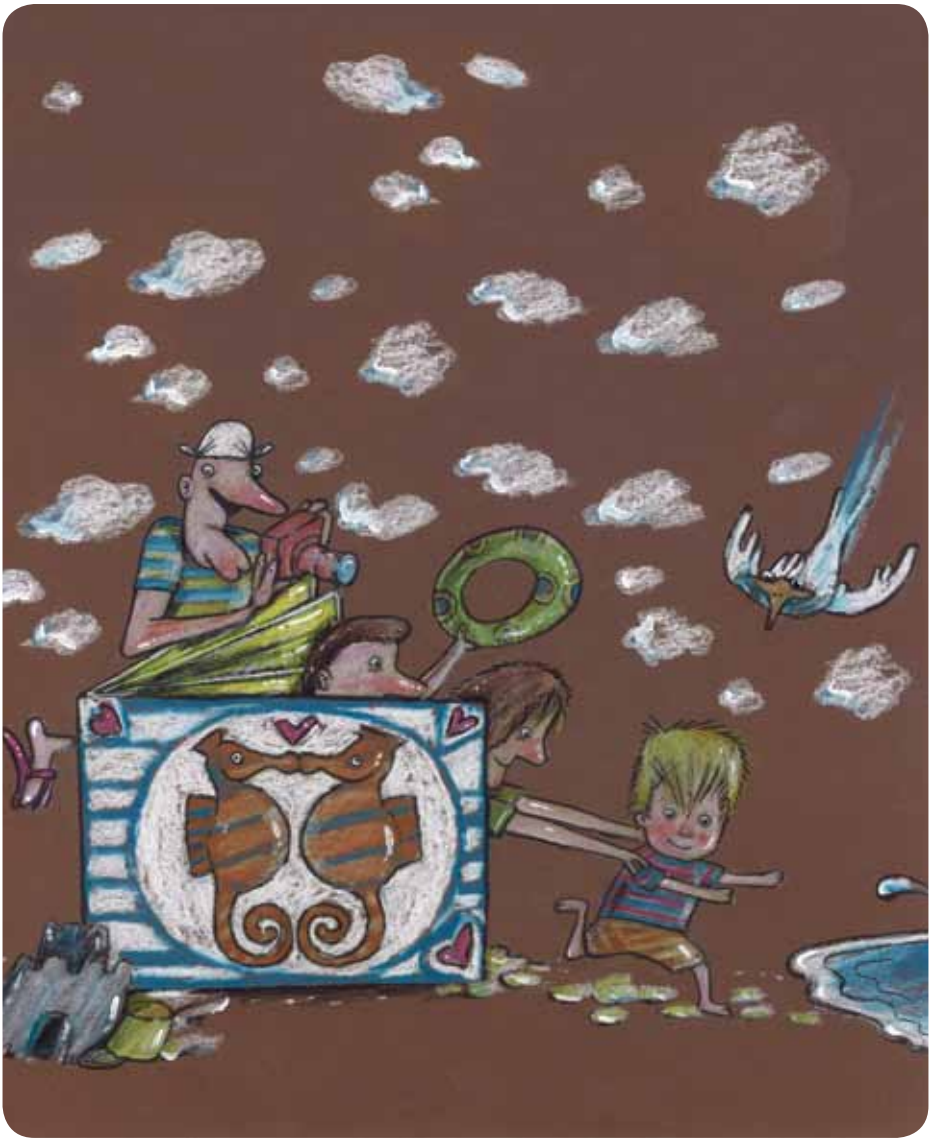

ЧАРОЛИЈА КОЈА ТРАЈЕ

Вејало је тако да Милица није видела чак ни врхове својих црвених чизмица. А целац је, кад год би направила корак, шкрипутао онако како само уме најбељи снег, дубок као тајна. Загледана у плаветнило исцепкано у хиљаде крпица, зачула је како Михаило на сав глас, склопивши шаке око помодрелих усана, виче:

– Чувааај! Чуваај!

И истог часа, видела је и не осврћући се: најстарији дечак из улице на саоницама лети право задиханом ветру у наручје. А онда, кроз шумно дисање нападалог снега, учинило јој се да чује Николин молећиви глас:

– Дај, пусти и нас мало!

Милица је кроз пахуље назрела како дечаци једва вуку тешке санке и њихову све тежу сенку узбрдо.

А сипало је баш као да никада неће стати. И Милица, тражећи погледом пахуљице налик онима које је јесенас цртала, испрва зачу кикот, а потом и повике:

– Ко ће да му донесе шешир?

И намах је у снежном ковитлацу угледала две кићанке, жуту на Лениној, ружичасту на Аниној капи, како одскакују низ двориште. Шкрипнуле су шарке на подрумским вратима. Знала

је Милица, иако се, опчињена пахуљама, никуд није померила, да се њене другарице чврсто држе за руке. И да обе, јако, најјаче што могу, жмуре како не би виделе велики подрумски мрак који, ако хитро не намакну резу, очас може да излети и поквари им започету игру. А већ наредног трена, Милица је видела како се осмехује Снешко, поносан на плави лонац са белим туфнама у коме је сваког пролећа баба Милена изнова, гунђајући да је нико не чује, садила пелцере мушкатли.

– Хајде да правимо слике у снегу! – осетила је изненада дах на свом уху и кроз спуштене трепавице угледала Јевремово зајапурено лице, свој осмех у његовим кестењастим очима и снег који је вејао све јаче и све брже. Као кад она протресе стаклену куглу у коју се загледала. Снег у њој и овог јулског дана наставља да пада, а прича почиње опет, и овог пута од самог почетка:

Вејало је тако да Милица није видела чак ни врхове својих црвених чизмица. А целац је, кад год би направила корак, шкрипутао онако како само уме најбељи снег, дубок као тајна...

ТАЈНЕ КОЈЕ СУ ПРЕСТАЛЕ ДА БУДУ ТАЈНЕ

Сви знају како Ана воли да ослушкује тиктакање малог сребрног сата на својој танушној руци. Али, само ја знам да јој је баш тако куцало срце кад смо, држећи се за руке, причали о нечему лепом: о литицама на којима козорози пасу рунолист, о стиху на лепези од сатена коју је, скривајући своју стидљивост, раширила једна маркиза пре триста година, о нашим ликовима у коцкицама леда на дну чаше кока-коле, о маховини на зидинама древног града Мачу Пикчу...

Сви знају да Ана воли и да се осмехује. *То воли свако*, мисле они који не знају оно што знам ја: кад се насмеје, на њеним образима укажу се смејалице, а оне су, то је била наша тајна, знак да на оба места треба спустити по пољубац.

Сви знају колико Ана воли да свира. Музика се разлегне читавом улицом, све до угла на којој је кућа са магнолијом поред капије. Али, само ја знам како Ана голицајући дирке – ствара властиту галерију портрета. Јер, да би чули етиду за Анину леву руку, у прозоре своја лица ураме и комшија Мандић са лулом из које се коврџа дим, и баба Вида испред које се, у порцуланском тањиру, на прозорској дасци, хладе крофне посуте прах-шећером, а Лена, Михаило и Никола са другог спрата, грле се насмејани у двокрилном раму, као на слици са летовања.

Сви они знају и колико Ана воли да једе трешње. Ипак, не знају да воли да се пење високо у крошњу, да воли да ме гађа коштицама и одозго пита:

– Стефане, како ми стоје минђушице?

Док гледам како се њишу румени плодови о њеним ушима, чини ми се како су те слатке наушнице драгоценије од свог накита који се може купити у лондонској драгуљарници Мозафаријан.

Сви знају и да Ана обожава порцеланске фигурице. И сви јој их дарују за рођендан. Али, само ја знам да их Ана воли због начина на којих се са њих чисти најфинија прашина. Задржиш дах, склопиш очи и дунеш, а зрнца лебде око порцеланских задиханих корњача, приспалих зечева, разиграних пингвина и врабаца који кљуцају невидљиве мрвице.

И више ни за кога није тајна: Ана воли тршавог Павла који се летос доселио у нашу зграду.

А о томе само ја нисам имао појма. Кад ми је синоћ то шапнуо Јеврем, мој најбољи друг, и мени је све постало јасно, осим једне једине ствари: како се зову тајне онда кад престану то да буду?

БРОЈАЊЕ ДО БЕЗБРОЈ

И јуче је Јеврем избегавао мој поглед: ако седнем на клупу под багремом, он се одмах узвере на кестен. Чим ја прићем и уберем кестенов цвет да њиме, као раскошном лепезом, заклоним лице, он скочи и позове дечаке да заједно крену на реку. Кад прође поред мене са пецаљком на рамену, звиждуће и загледа удицу као да се на њој већ њише штука. А после, чим се Ана и ја окачимо о крило велике дворишне капије, ево њега и Стефана одмах на другом. Путујемо тако, али увек у супротним правцима: нас две смо се већ попеле завојитим степеништем на врх нахерене куле која ниче из морске пене, а њих двојица су стигли на север и ево како голим рукама ваљају грудве од најблиставијег снега на свету.

Али, чим се спустило вече, Јеврем се створио крај мене на степеништу. Не знам како му успева, али ме увек изненади, баш као што непогрешиво, међу свим звездама којима је осуто тамно и дубоко небо, сваки пут упре прстом само у једну и шапне:

– Ено Северњаче...

На његовом прсту, баш као на чаробном штапићу, истог трена заблиста најсјајнија звезда.

– А оно тамо, видиш ли, оно тамо је Јужни крст, најмање од свих сазвежђа...

– А шта су сазвежђа? – питам, као да одговор никад раније нисам чула.

– Ако неколико звезда спојиш замишљеним линијама – понавља Јеврем стрпљиво, као да ми то до сада никада није објаснио – добијеш слику... Ено, Милице, оно је Мали медвед... – показује ми.

– Баш личи... Чак се и из њега просипа неки сребрнкасти прах као из мог медведића...

– Ево, оно су Мала кола, па Велика кола... – шапуће.

– Најближа звезда удаљена је четрдесет билиона километара – наставља.

- Ако склопимо очи и мислимо на њу, постаће нам много ближа – мислим, а кажем:

– А колико звезда укупно има?

– Безброј милијарди – каже ми на ухо.

– Ја ионако не знам да бројим до безброј, а морам и да идем – увек изговорим исто, јер знам да ће ми рећи:

– Милице, остани још само мало, молим те...

И остала сам, јер сам и синоћ морала да се уверим како још увек постоји сазвежђе мање и од Јужног крста – оно од четири звезде које у нашим очима још увек светлуцају истим сјајем. А после се, однекуд иза облака, најзад промолило и месечево лице. И још дуго, дуго, чини ми се, чак до свитања, ни Месец, баш као и ја, није престајао да се смеши.

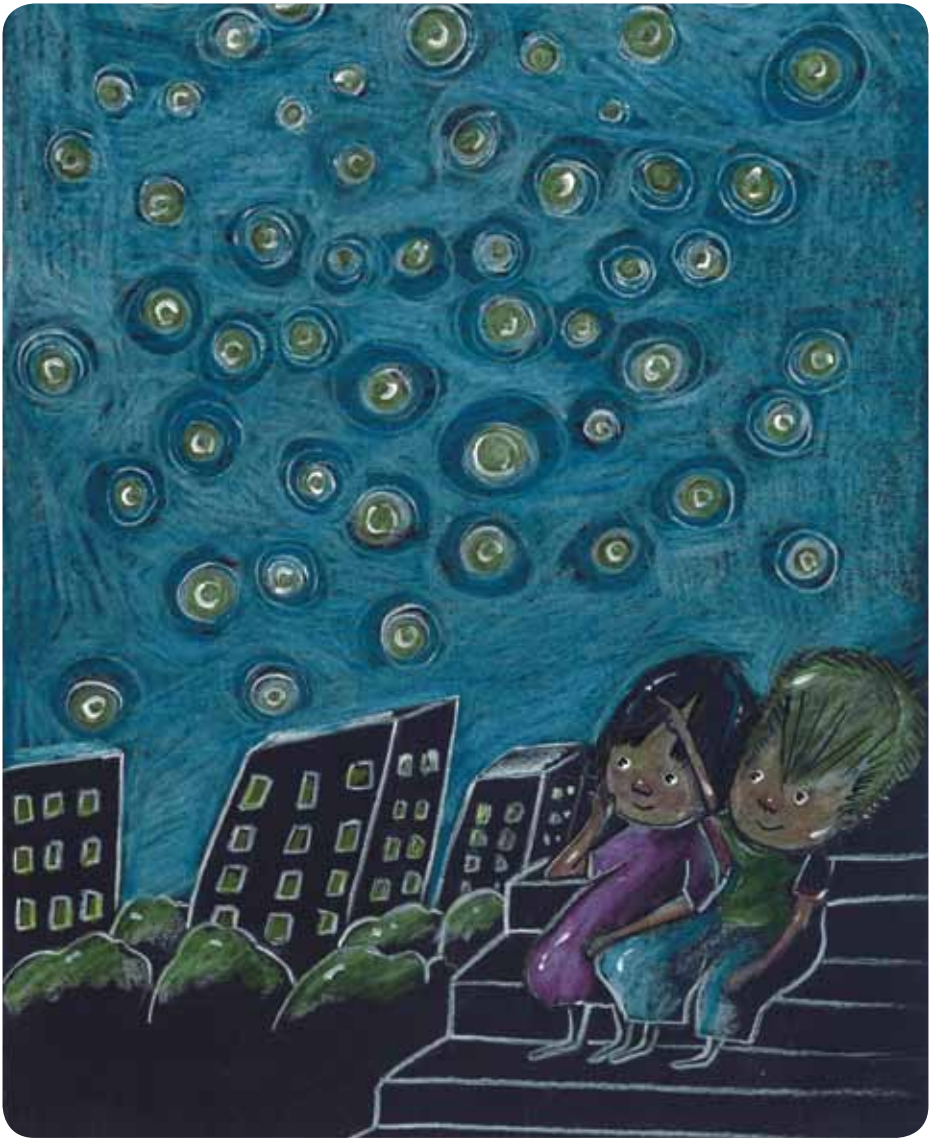

ЛАЂА ОД ПАПИРА

Драга Милице,

Када прочиташ ово писамце, молим те да га превијеш и направиш од њега лађицу. Сећаш ли се како сам те томе учио летос на плажи, онда кад си ти мени показивала како се рони на дах? И још те молим: иди сутра на Мораву, испод бране, тамо где смо се купали од јутра па све док крупно сунце, уморивши се од властите топлоте и сјаја, и само не би пожелело да се расхлади у бистрој води. И док се не би спустило у нашу реку. А затим стани на онај камен, бељи од свих, знаш онај који сам донео чак са игралишта да би ти на њега остављала раскриљену књигу кад пожелиш да се окупаш. Онда загази у воду, тамо где је чика Марковић сваког дана хладио срце лубенице, чије кришке су нам се после широко осмехивале. Молим те да баш ту, на том месту, спустиш лађицу од папира у реку.

И нека заплови та лађа са исписаним једрима!

Срећан нека је пут том бродићу без имена, заставе и кормила! Нека пловидба буде дуга тој лађи поринутој без шампањца, махања и слања пољубаца!

Нека плови мала лађа, иако на њој нема капетана коме је коврџави дим из луле најбољи ветроказ!

Добар ветар том броду без малог од палубе који звиждуком у прсте сазива мишеве!

Нека дуго не пристане ни на једну обалу та лађа без бродског мачка који дрема уз јарбол и намотава снове, пређу и облаке на свој пругасти реп! И сања огромну сабљарку...

Нека се у чвор вежу ветрови, нека се примири вода, јер на тој лађи од папира и од слова налазиће се невидљиви товар од кога лако, сасвим лако може потонути! Јер, признаћу ти оно што слутиш и сама: у овом писму је питање које нисам смео да ти прошапућем целог лета. И које ни сада не могу да ти напишем. Ако је будеш направила, на тој лађи ће, уз дубоки уздах и питање, путовати и твој одговор. А ја ћу га сутра, од раног јутра, чекати петнаест корака низводно од места на коме смо провели лето.

Да, бићу тамо, баш иза врбе под чије гране смо остављали, ти свој црвени, а ја дедин жути бицикл. Ако лађу од папира сутра туда пронесе река у свом загрљају, нико на обе њене обале неће бити срећнији од онога ко ти шаље ово писмо, у нади да оно може постати лађа, верујући да лето може трајати вечно, а да сан каткад може упловити у јаву, лако и нечујно, да то и не осетимо.

Твој Ј.

ДАН, ЗЛАТАН И ПЛАВ

– Уроше! Уроше, брзо у кућу! Видиш ли да пада вече? – зачуо сам мамин глас, а онда сам је и угледао на нашем прозору. Између завесица, осим њеног намрштеног чела и подигнутог кажипрста, назирали су се још само њени нови розе виклери, обасјани светлошћу кухињске сијалице. Још нисам стигао да кажем друштву ни здраво, опет је одозго допрла опомена:

– Да ли знаш да сутра почиње школска година?!

Покуњено сам кренуо кући. Баш и није морала прва да ме зове. Па и Јеврем, и Милица, и Дамјан, и Јелисавета и Стефан сутра поново крећу у школу, али их не зову на вечеру чим се спусти вече! Додуше, њихове маме, на сву срећу, нису наставнице! Моја јесте и мисли да сам заборавио како је сутра 1. септембар? И да сутра крећем у четврти разред? И да ћу у њему научити бројеве до 1.000, да ћу од корица до корица прочитати *Белу гриву*, да ћу на карти знати да нађем све руднике угља и ко зна шта још? Као да су то – што каже деда, а њему највише верујем – најважнија знања!

Он ме је овог лета, тамо где је река најшира и најспорија како би се у њој могле огледати све врбе, научио да препознам трен у коме риба загризе мамац. А онда је додао:

– Упамти, од те радости већа је једино срећа кад танушну, сребрнкасту рибицу вратиш у реку! И стварно, кад се на води укажу кругови, моје срце се праћакне баш као мали шаран, тек склизнуо под врбину лелујаву сенку.

Није мала ствар: од овог лета знам и да звиждим! Уснама начиним слово о и у један звиждук стану позиви за Јеврема, Милицу, Дамјана, Јелисавету и Стефана. И знам: кад звиждућем ја, то звиждуће моје срце.

Од овог распуста могу да полижем сладолед од три кугле за 47 секунди и могу да убацим лопту у кош тако да се читаво игралиште заљуља као мрежица коша. Смео сам да одбраним девојчице из нашег улаза од оног несташног Павла, умем да направим пицу, не плашим се да сам одем до дедине куће, а

научио сам и да возим ролере. И да је бетон тврђи него што сам мислио. А још нисам рекао оно најважније: знам да срце може да буде брже од свих котураљки.

Научио сам и да се у три скока попнем на трешњу испред зграде. Одатле се, посебно кад се окачим ногама о грану, наше насеље најлепше види: и солитер пободен међу дрвеће, и моји другари док се утркују на бициклима, и баба Вида која кија док истреса јастуке на балкону, и петуније у лођи оних пензионера Марковића, и мајстор Мандић са оловком заденутом иза уха, и госпођа Марија са турбаном на глави како се, са прахером преко рамена, спрема да провери колики се ковитлаци прашине могу подићи испод копита разиграних коња на њеним таписеријама. Али, кад видим како трешњи прилази Дарја са сунчевим блеском у свиленкастим коврџама, срце ми, онако окаченом, у једном јединoм скоку, стигне у пете.

Да се на крају распуста деле књижице и у њима оцене из знања стечених током лета, био бих, без сумње, одличан. Ма, био бих најбољи од свих! Али и без тога знам да ће ми се, док учитељица сутра буде диктирала нови распоред часова, Дарја смешити из друге клупе. И увртати кажипрстом прамен своје златне косе. И погледати ме да не опазе ни Јеврем, ни Стефан, ни девојчице које виде све.

– Не љути се, Уроше, што те зовем! Сутра мораш рано да устанеш! – дочекује ме мама на вратима стана. – Брзо ћеш се опет навићи на обавезе... – милује ме по коси, а и не слути оно чему се чудим и сам: једва чекам да сване сутрашњи дан, сав златан и плав.

КИШОБРАН, ЖУТ КАО ЈУЛСКО СУНЦЕ

Октобарски ветар је за окно прозора залепио велики, румени лист. Личио је на крупни длан којим нам је махало лето, заувек се склањајући пред кишом која је пљуштала још од поноћи. Читаво преподне провео сам уз прозор покушавајући да одзвиждућем мелодију којом су одзвањали олуци. Цинг, цанг, цинг, цинг... Али, није ми успевало, јер је мелодија била и сувише весела, а ја сам размишљао да је крај овогодишњим одласцима на реку, да све до пролећа нећу чути звук динама бицикла који је тата већ сместио у подрум, да се још дуго нећемо играти јелечкиње-барјачкиње у школском дворишту...

Начас, из размишљања ме је пренуло куцање, али сам помислио: то мора да капи добују о надстрешницу! Ко би уопште излазио по оваквом пљуску? Ипак, куцање се поновило. Отворио сам врата и угледао Милицу у жутим гуменим чизмицама на чијим сарама су се руменели цветићи. Склањала је мокри прамен своје тамне косе са чела и питала:

– Јевреме, па ти још ниси спреман?! Како си могао да заборавиш да те водим на кестен-пире у посластичарницу?

Лупио сам се по челу. Милица је желела да ме части због балетске улоге која јој је додељена и све то смо се лепо договорили

још у среду! Стварно не знам како сам уопште могао на то да заборавим!

– Милице, зар ћемо да идемо по овом пљуску? – покушао сам да се оправдам.

– Наравно – осмехнула се и раширила огроман свилени кишобран, жут као јулско сунце, велики таман толико да је под њим било места и за мене.

Од Миличиних речи и смеха који су запљуштали, више нисам чуо кишу. Певушили смо, шљапкали по барама у којима се огледао град кроз који су промицали шарени кишобрани. Пролазећи кроз парк на путу за посластичарницу *Мињон*, Милица се сагла и са земље подигла црмпурасти кестен.

– Дај ми га! – замолио сам.

Ћутке ми је пружила плод. Касније, док смо уживали у разговору и кестен-пиреу, киша је сасвим престала. Журећи напоље, где је већ сијало сунце, Милица и ја смо у углу посластичарнице заборавили кишобран.

Дан није био ни налик јутру којим је започео и ја сам читавог поподнева у руци стезао кестен који сам добио у парку. Он је био сигуран доказ да нисам измислио ни јутрошњу кишу, ни лист залепљен за мокро окно, ни црвене цветиће на гуменим чизмицама, ни жути, свилени кишобран. Од тог дана, мали тамни плод стајао је на највишој полици у мојој соби и додирнуо бих га кад год бих посумњао да се све то заиста збило у једном јединому дану. Оном, по коме ћу заувек упамтити октобар, који је дивно умео да свира у олуке и стакла.

КУГЛИЦЕ ОД СТАНИОЛА

Милица има очи као чоколадне бомбоне. Док седимо у дворишту, мислим: још да имамо нешто слатко, ово би била права правцијата срећа. Мора да и она мисли исто, јер, загледана у цветиће на својим сандалама, пита:

– Имаш ли неку чоколадицу?

– Немам.

А мислим: да сам само знао, сачувао бих макар једну! Лепо ми је мама говорила:

– Остави нешто *за после*.

А ја сам се смејао док је нестајала и последња коцкица: *Ево, већ сад је после*!

– Онда ништа... Идем ја кући – устаје, загладивши немирну коврџу иза уха.

Знао сам: ако се ничег брзо не сетим, стварно ће отићи. Таква је Милица, и то сам знао. Не вреди је молити. И сетио сам се: баба Милена је у бањи, али је зато бомбоњера на њеном ормару!

– Зашто је чуваш? – облетао сам око бабе бар хиљаду пута.

Она је одговарала:

– Нека је! Бомбоњера увек добро дође: бануће гости, неком ћеш је дати за муштулук, понећеш је негде... Искрснуће већ нека прилика!

Док се брчка у топлој бањској води, баба и не слути да је пред овом кутијом слаткиша највеличанственија прилика која се икада указала једној бомбоњери!

Вратио сам се најбрже што сам могао, одмотавајући успут целофан с кутије. На картонском поклопцу неко двоје се грлило, а испод њега је, пре него што смо почели да једемо, Милица избројала тачно двадесет четири чоколадне бомбоне. Дванаест њој, дванаест мени! Или, тринаест њој, а једанаест мени! Или четрнаест њој... Е то би јој било баш много! Љубав јесте љубав, али је чоколада, ипак, чоколада!

Целофан шушка, чоколада мирише. Милица узима бомбону у зеленом станиолу и каже:

– Ммм... Највише волим ове са јагодом...

Баш добро – помислим, а кажем:

– Ја више волим ову са пијаном вишњом...

– Те су љуткасте... Мени се свиђају ове са белом глазуром... – одмотава она следећу.

Каква срећа – мислим, а кажем:

– Ове са кокосом су баш добре!

– Па ти волиш баш оне које ја не једем! – смеши се.

Мљацкамо. Ја клатим ногама, а Милица је изула сандале и мрда ножним прстићима.

– Кад порастем, бићу као онај Арчибалд Принс из Синсинатија – кажем.

– Ко ти је сад па тај?! – пита Милица пуних уста.

– Један који има петнаест година. Читао сам у *Забавнику*. Запослио се у фабрици слаткиша да оцењује нове чоколадице, бомбоне, лизалице, жваке... – набрајам, па питам:

– А ти?

– Шта ја? – као не разуме она.

– Шта ћеш да радиш као порастеш? – гужвам станиол у руци.

– Па... Удаћу се за тебе – прошапуће – јер се никада нећемо свађати око бомбона...

А онда сам зажмурио. Можда се зато више ничег не сећам. Не знам шта је било кад се баба вратила и видела да је кутија на ормару празна. Памтим само да су ми џепови те вечери били пуни куглица од станиола. Али, од тада верујем: пољубац и није пољубац ако сасвим сигурно знаш да ли се љубиш или ти се на уснама топи чоколада.

ПРИЧИНО ДЕТЕ

– Ти си моје златно дете – каже мама Јеврему једне вечери, спремајући се да му исприча причу за лаку ноћ. Она зна да прича може бити о било чему и о било коме, о Милици, Николи, Михаилу, Стефану, Лени, Николи, Тијани, Ани, Урошу, Ђорђу, Вини Пуу, Алиси, Вилију Вонки, Бамбију, али се, наравно, ниједна не може испричати без јунака по имену Јеврем. Али, први пут чује оно што је пита син:

– Знаш ли ти да сам ја и причино дете?

– Објасни ми, молим те – каже мама.

– Прво: ја волим приче. Друго: и приче воле мене. Треће: до сада си ми приче причала ти, а сада приче почињу да ми се причају саме, као да сам њихово дете...

– Баш лепо... – мрмља мама помало замишљено, питајући се шта ће од сада радити сваке вечери у време намењено причању прича, али је дечак, сав озарен, прекида у размишљању:

– Слушај, вечерас ћу ја теби да испричам причу, једну која ми се сама испричала!

– Баш се радујем, причај – пљесне она радосно дланом о длан.

– Слушај – понавља дечак, сада већ са озбиљношћу у гласу.

– Ако те не гледам, не значи да те и не слушам – правда се мајка пред његовим прекорним погледам.

– И ти мени увек кажеш: *Гледај ме у очи кад ти говорим!*

– Добро, добро... Па причај, сва сам се у ухо претворила!

– Не говориш истину, све ти је остало исто!

– Тако се то каже...– објашњава мама. – Хајде, почињи већ једном...

– Био једном један Јеврем... И имао две мачке...

– Какве? – пита мама.

– Жуто-плаву и зелену – каже приповедач. И додаје:

– И белу као снег.

– Не може тако да се прича. Час две, час три мачке... – буни се мама.

– Може, само ако хоћеш да слушаш! – каже дечак, па наставља:

– Биле четири мачке, па скочиле на ограду – и опет зађути.

Мами се учини да предуго чека наставак, па пита:

– И?

– Како: и? – чуди се дечак. – И сишле. Чича Мича и готова прича – изговара у даху како би маму убедио да је причању заиста крај.

А после, док га уснулог милује по коси, мама мисли: заиста, причи и не треба много више од једног почетка, бар једног краја, оног који прича и макар једног јединог који причу жели да слуша. Зато се ова књига завршава онако како је можда требало да почне: био једном један Јеврем, дечак који је највише од свега волео приче, и једна мама, која је много, много, личила на њега.

А они су тек двоје од бројне причине деце расуте по целом свету...

Оливера Недељковић

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Оливера Недељковић је рођена 19. јуна 1973. године у Чачку. Дипломирала је на групи за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу. Објавила је збирке песама: *Водени цвет* (Градска библиотека, Чачак, 1996), *Прибор за читање* (*Повеља*, Краљево, 2002) и *Сувласници белине* (*Филип Вишњић*, Београд, 2006).

Прича *Кутлице од станиола* награђена је првом наградом Првог београдског салона слаткиша у јесен 2009. године и објављена у зборнику *Слатке приче* (*ENCOBOOK*, Београдски салон слаткиша, Београд, 2010), а прича *Оно што светлуца на трепавицама* проглашена је за најбољу на традиционалном конкурсу Радио-Београда за кратку причу намењену деци 2011. године. У емисији *Добро јутро, децо* ове радио станице, најмлађи су могли да чују већину прича из ове књиге.

САДРЖАЈ

Ко је, заиправо, шо иричино деше? 5

Кроз лишће које шушти ли, шушти 9
Оно што светлуца на трепавицама 12
Кад звезде заблистају јаче 15
Буђење будилника 18
Карта за све правце 21
У рој пахуља које лебде нежно и лако 24
Снег од кога се може начинити све 28
Осмехнуто огледалце 31
Летња лектира 34
Пронађене ствари и још понешто 36
Ослушкујући тишину 39
Под облацима, замишљеним и далеким 42
На врховима прстију 45
Јевремово море 48
Из албума на чијим корицама се љубе морски коњици ... 51
Чаролија која траје 54
Тајне које су престале да буду тајне 56
Бројање до безброј 59
Лађа од папира 62

Дан, златан и плав 64
Кишобран, жут као јулско сунце 67
Куглице од станиола 70
Причино дете 73

Белешка о йисцу 77

Оливера Недељковић
ПРИЧИНО ДЕТЕ

Илустровао
Горан Новаков

Издавач
Издавачки студио ЧЕКИЋ
11000 Београд, Љермонтова 4/121
Тел. 063 / 8419 415; 062 / 239 973
www.cekic.co
cekic@cekic.co

За издавача
Марија Кркач

Прво издање, 2013.

Штампа
„Форум“, Нови Сад

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-93-32

НЕДЕЉКОВИЋ, Оливера, 1973-
Причино дете / Оливера Недељковић ; илустровао Горан Новаков. - 1. изд. - Београд : Чекић, 2013 (Нови Сад : Форум). - 75 стр. : илустр. ; 20 cm. - (Библиотека Мали чекић)
Ауторкина слика. - Тираж 1.000. - Белешка о писцу: стр. [77].

ISBN 978-86-88463-22-5

COBISS.SR-ID 201768460